

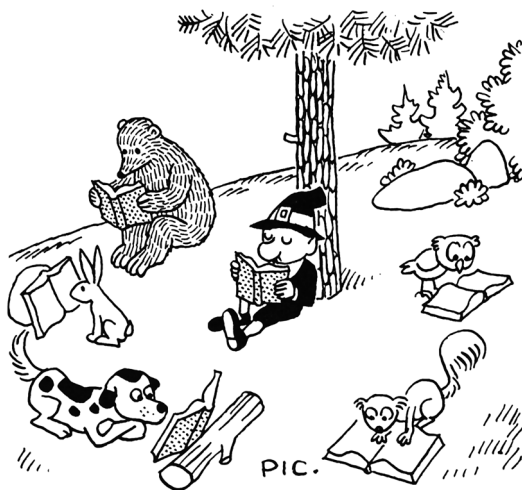
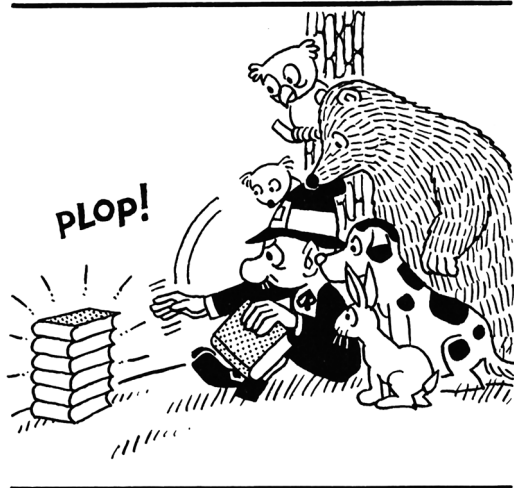
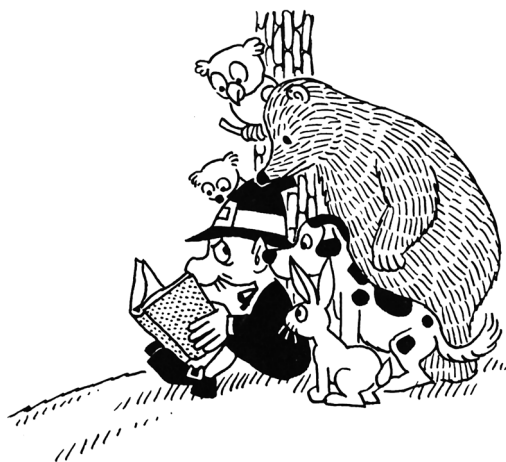
A close-up portrait of an elderly man with a full white beard and mustache, wearing black-rimmed glasses. He is looking slightly to the left. The background is a textured, light-colored wall. The entire image has a greenish tint.

Entrevista

Picanyol

dibuixant

Pep Molist
bibliotecari i escriptor

Ot, el bruixot, a la revista Cavall Fort.

M'encarreguen una entrevista a Picanyol (Josep Lluís Martínez Picañol, Moià, 1948) i, abans de concertar-hi una cita, miro de documentar-me. Descobreixo que fa uns anys l'autor va escriure una autobiografia centrada en set anys clau de la seva existència, els que van dels set als catorze: *Històries d'una pensió. Preus barats i plats plens* (Barcanova, 2006). El llibre descriu una infantesa marcada per la separació dels seus pares, una situació dura en aquells temps, i per la creació d'una pensió per part de la seva mare, on ell viuria aquells anys. Pel seu davant, va veure passar i va viure quantitat de dispesers diversos que van anar conformant el seu món i li van oferir el tarannà de molts dels seus personatges de paper. El llibre és indispensable per conèixer la persona que s'amaga sota la seva aparença tímida i tranquil·la, i, sobretot, el món del gran dibuixant en què, amb els anys, es convertiria en Picanyol.

Uns dies després d'enllestir la lectura del llibre, m'arribo a Moià un matí molt fred d'hivern. El Josep Lluís i la seva dona, la Rosa Maria, m'esperen al menjador, rere els vidres d'un finestral on entra el sol, que escalfa el cos i alegra els ànims. Ell ha passat uns dies amb febre i ha de restar a casa. El sol és una bona medicina.

D'entrada, li pregunto pel seu estat actual en relació amb el dibuix:

Fa dos anys que estic jubilat. El primer any i mig no vaig dibuixar. Fins i tot m'envaïa el pànic quan algú em demanava alguna col·laboració. Ara, dibuixo alguna cosa que comparteixo a les xarxes. Han estat cinquanta anys d'exercici de la professió de dibuixant, però sobretot de guionista, que és la feina que més camins m'ha anat obrint. En la meua trajectòria professional, he dibuixat molts còmics i personatges desconeguts en revistes i diaris –Lecturas, Barbie, Catalunya Express...– en els quals he treballat assíduament. Sopars de duro, a la revista Cavall Fort, és un exemple paradigmàtic de la meua feina com a guionista.

Els inicis a Moià. El descobriment del llapis

A *Històries d'una pensió*, Picanyol ens parla que sempre, a la pensió, estava dibuixant, immers en el seu món. Dibuixar era un refugi, des del qual sentia moltes de les històries i les cabòries que suraven al seu voltant. Esmenta també un professor, el senyor Ramos, que incentivava el dibuix entre els alumnes en totes les assignatures. També parla dels quadernets grapats que ell elaborava, tot imitant els quaderns de còmics de l'època.

...

Històries d'una pensió (Barcanova).

Li pregunto si recorda algun dels primers moments en els quals es va sentir atret pel dibuix:

El primer que recordo és el descobriment d'un llaips. Veure com guixava va ser com un amor a primera vista. Ja va estar!

Tot i haver conegut la seva infantesa a través del llibre, li demano que me la defineixi breument. Ho fa amb dues paraules:

Tristesa i fantasia. La primera, per la situació dels meus pares, una ferida profunda de la qual

no vaig parlar amb cap amic íntim fins que als dinou anys vaig conèixer la Rosa Maria, la meua muller. De petit, el meu desig més profund sempre va ser el de ser un nen normal, com els altres.

Pel que fa a la segona, recordo els jocs amb els amics. Per exemple, recordo una vegada que vam construir una cabana al capdamunt d'un turó —mentre ho diu, se li esquartera la veu—. Hi plantàvem ortigues, per protegir-nos. Com que el terreny era molt sec, les plantes no duraven gaires hores. Una aventura fantàstica.

Els referents. El descobriment de Tintín

De petit, vivia absorbt en els meus còmics i les meves lectures. I també m'apassionava el cinema. El descobriment d'Hergé va ser un fet clau. De Tintín, m'agrada la seva claredat, i un dibuix i una narrativa comprensibles. També era un ferm seguidor dels dibuixants del TBO, especialment de Coll i també de Benejam, i de les Hazañas Bélicas, de Boixcar. Aquest dibuixant va viure la Guerra Civil, aspecte que s'entrelluca en els seus dibuixos, centrats en la Segona Guerra Mundial, per la força, la versemblança i l'atmosfera que traspuen. I el que més m'agradava i el meu gran referent ha estat Junceda. Com més gran em faig, més coses hi veig i més m'adono del bon dibuixant que Junceda arribava a ser.

Allò que també, de petit i jove, m'apassionava i que també m'ha influït molt han estat els llibres, alguns dels quals vaig arribar a llegir en moltes ocasions. Com ara L'illa del tresor, amb el protagonista del qual, Jim Hawkins, em sentia molt proper pel fet de viure en un hostal, com ell, i tenir contacte amb gent de tota mena. O altres llibres de supervivència, com Robinson Crusoe. O la sèrie Aventura d'Enid Blyton, un dels quals

me'l va regalar un dispeser i vaig quedar absorbt amb les il·lustracions.

La primera feina. De noi dels encàrrecs a dibuixant d'acudits

Quan Picanyol tenia catorze anys, el negoci de la pensió anava de baixa, i veient l'aptitud i l'afició del seu fill pel dibuix la seva valenta mare va tancar el negoci, va fer les maletes i, plegats, se'n van anar a viure a Barcelona, com a rellogats a casa d'una senyora malalta i el seu fill. La mare cuidava la senyora, tenien un sou petit i menjaven a la casa. Picanyol va entrar a treballar a S. I. Artist (Selecciones Ilustradas), una agència de còmics dirigida per Josep Toutain que va donar impuls a molts professionals del còmic i de la il·lustració.

Vaig començar-hi com a xicot dels encàrrecs. Més tard vaig passar a les oficines, on tenia cura d'uns fitxers que vaig acabar odiant. Jo volia ser dibuixant! L'empresa feia encàrrecs per a l'estranger i alhora produïa material propi. En aquell moment, jo dibuixava i els mostrava històries d'aventures de caire realista, però no me'n sortia. Mentrestant, per passar l'estona, dibuixava en broma els treballadors de l'empresa. Una senyora que es deia Virginia i el Gin, un dibuixant, van veure que tenia traça en el dibuix humorístic. Això em va obrir les portes, als disset anys, a col·laborar en una nova col·lecció d'acudits de poques vinyetes, Cartoons, que es distribuïen entre els clients. El director em va ensenyar a

Il·lustració dels personatges de Picanyol.

posar-hi poc text. Es va vendre bé a l'estranger. El guió era bo; el dibuix, ara, em sembla espantós.

També vaig treballar al Diari de Barcelona. Era un exercici complicat, perquè en alguns articles no sabies què posar-hi, però formar part de la redacció d'un diari va ser tota una experiència, amb molta comunicació entre la gent.

El Gin em va empènyer a contactar amb la revista L'Infantil, que després esdevindria Tretzevents. En Ginestet va ser el meu primer personatge de còmic. Vaig començar-hi el 1968. La revista em va donar bones oportunitats d'experimentació i aprenentatge i em vaig començar a especialitzar en jocs d'observació i de deducció, un camp que ha tingut un llarg recorregut en la meua trajectòria. De petit, m'adonava que els jocs eren sempre els mateixos, i de gran vaig comprovar que als dibuixants no els agradava crear jocs. Em van encarregar els concursos de la revista i m'en vaig sortir la mar de bé. Com que no m'agrada repetir-me, vaig buscar noves i diverses maneres de presentar-los. Es tractava d'inventar-se jocs, de documentar-se i crear solucions precises.

Ot, el bruixot. De tapar forats a personatge per excel·lència

El 1971, Picanyol va presentar diverses propostes a la redacció de la revista *Cavall Fort*, que li servien per començar a treballar-hi amb assiduitat. Entre aquestes, hi havia les tires d'*Ot, el bruixot*, el personatge que s'ha fet més popular.

D'entrada, l'Ot era una proposta per tapar forats. Al consell de la revista els va agradar, i a mi, que duia propostes més pretensioses, em va sorprendre.

Sovint li han preguntat què el va inspirar. Ell diu que no troba cap referència a la seva vida que l'hagi pogut originar, però...

Un dia que esperava que la Rosa Maria sortís de la feina a Barcelona, el personatge de l'Ot em va venir a buscar.

Durant la llarga trajectòria del personatge, ell ha tingut diverses crisis per cansament. Els lectors, però, a cada crisi, demanaven que el bruixot continués. En altres ocasions era Albert Jané, director de la revista, qui s'inventava estratègies per fer-lo continuar, fins que fa quatre anys el va jubilar del tot. De col·laboracions en revistes n'hi ha hagut moltes: *Lecturas*, *Musol*, *Zipi Zape*, *Avui*... i de personatges, uns quants més. Picanyol em mostra una il·lustració en què hi ha dibuixats tots els seus personatges seguint el fil d'una escala: *Nuria y su familia*, *Miss Lucy*, *Sopars de duro*, *Noemí i el pilot Boris*...

L'alimentació del dibuixant

En un moment de la conversa li pregunto per l'alimentació del dibuixant, i aquesta pregunta el fa pensar.

Donaria per molt, fins i tot per escriure un llibre. La veritat és que m'he interessat per coses ben diverses que no són només del còmic. Alguns dibuixants que només s'interessaven per un tipus de còmic determinat, quan hi ha hagut canvis de tendències i circumstàncies, han quedat fora de joc.

El meu aliment han estat els clàssics, de diferents àmbits: literaris, musicals, cinematogràfics... i d'altres espais. Per exemple, durant un temps vam ser seguidors de Lanza del Vasto, un deixeble de Gandhi que defensava la via de la no-violència, la vida austera, treballar pels que no tenen res, el contacte amb la bellesa i la naturalesa. Volíem crear una comunitat i, en aquella fase de la meua vida, vaig estar a punt d'abandonar el dibuix.

La valoració...

Picanyol és un dibuixant d'una trajectòria molt llarga. Un cop a la talaia de la seva jubilació, li pregunto com valora la seva trajectòria.

Me'n sento molt satisfet, perquè m'he esforçat intensament per fer la feina ben feta. Potser no estic del tot content d'alguns encàrrecs que vaig acceptar per compromís i que em van prendre un temps valuós per dedicar als meus propis projectes, però tenia una família amb cinc fills per tirar endavant. Val a dir que també he tingut molta sort amb els editors, perquè m'han donat llibertat. I no he treballat només per aconseguir diners i reconeixement, tot i que són necessaris, sinó per viure d'allò que a mi més m'agrada: dibuixar i crear.

... i una curiositat molt curiosa

Viatjar amb tren m'inspirava. Durant un temps vam viure a Sant Jordi Desvalls, a dues hores de Barcelona. Sovint anava a buscar el tren únicament per pujar-hi i trobar idees.

I la Rosa Maria hi afegeix que fins i tot, quan anaven amb tren en família, l'havien de deixar sol perquè aquell era el seu moment.

Amb l'anècdota del tren, acaba un petit periple per la trajectòria d'un dels dibuixants i guionistes més importants i més «màgics» dels darrers temps al nostre país. ●

